

การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทย เข้าสู่ “ประเทศไทย 4.0”

พิมพ์ธัญญา ช้องเสนาะ

วิทยาการปฏิบัติการ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ

บทนำ

ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยมีการปรับโมเดลเศรษฐกิจอยู่หลายครั้ง เริ่มต้นจาก โมเดล “ประเทศไทย 1.0” ที่เน้นภาคการเกษตรเป็นหลัก เป็นสังคมเกษตรกรรม แล้วพัฒนาไปสู่ “ประเทศไทย 2.0” ที่เน้นภาคอุตสาหกรรมเบาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานราคาถูก และก้าวสู่โมเดลปัจจุบัน คือ “ประเทศไทย 3.0” ที่เน้นภาคอุตสาหกรรมหนักและส่งเสริมการส่งออก ซึ่งภายใต้โมเดลเศรษฐกิจประเทศไทย 3.0 นี้ ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหากับดักประเทศรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) กับดักความเหลื่อมล้ำ (Inequality Trap) และกับดักความไม่สมดุลในการพัฒนา (Imbalance Trap) เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวรัฐบาลจึงต้องกำหนดโมเดลเศรษฐกิจขึ้นมาใหม่เพื่อปฏิรูปเศรษฐกิจของประเทศ ให้ก้าวข้ามจาก “ประเทศไทย 3.0 ” ไปสู่โมเดล “ประเทศไทย 4.0” ซึ่งหากประเทศไทยปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจได้สำเร็จ ประเทศไทยจะกลายเป็น “ประเทศที่มีรายได้ที่สูง” แต่หากทำไม่สำเร็จก้าวข้ามกับดักไม่ได้ ประเทศไทยก็จะตกอยู่ในสถานะที่เรียกว่า “ทศวรรษแห่งความว่างเปล่า” ไปอีกยาวนาน (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559, น. 2)

ประเทศไทย 4.0 หรือ ไทยแลนด์ 4.0 (Thailand 4.0) เป็นโมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยที่พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ต้องการนำพาประเทศไทยให้หลุดพ้นจากปัญหากับดักต่าง ๆ ภายใต้บริบทการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (The Fourth Industrial Revolution) พร้อมทั้งนำประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม พัฒนาจากการเป็นประเทศที่มีรายได้ขนาดปานกลาง เป็นประเทศที่มีรายได้สูงตามแนวทางแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยการสร้างความเข้มแข็งจากภายในควบคู่ไปกับการเชื่อมโยงกับประชาคมโลก ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยการขับเคลื่อนผ่านกลไกประชารัฐโดยเป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Value-Based Economy) ซึ่งการเปลี่ยนผ่านของระบบที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่โมเดลประเทศไทย 4.0 คือ (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2559, น. 4)

1. การเปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิม (Traditional Farming) ไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ที่เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี (Smart Farming) โดยเกษตรกรจะต้องเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) และมีรายได้ที่สูงขึ้น

2. การเปลี่ยนจากการเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแบบเดิม (Traditional SMEs) ที่รัฐจะต้องให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ไปสู่การเป็น Smart Enterprises และ Startups ที่มีศักยภาพสูง

3. การเปลี่ยนจากการให้บริการแบบเดิม (Traditional Services) ซึ่งมีการสร้างมูลค่าค่อนข้างต่ำ ไปสู่การบริการที่สร้างมูลค่าสูง (High Value Services)

4. การเปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง

ดังนั้น ประเทศไทย 4.0 จึงเป็นการพัฒนาเครื่องยนต์เพื่อขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจชุดใหม่ (New Engines of Growth) ด้วยการแปลง “ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ” ของประเทศที่มีอยู่ 2 ด้าน คือ “ความหลากหลายเชิงชีวภาพ” และ “ความหลากหลายเชิงวัฒนธรรม” ให้เป็น “ความได้เปรียบในเชิงแข่งขัน” โดยการใช้วิทยาการด้านความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนา โดยการเน้น 5 กลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย เพื่อเป็นฐานในการสร้าง “New Startups” ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ กลุ่มเครื่องมืออุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม กลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่าง ๆ ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว และกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559, น. 3)

กลไกการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0

ประเทศไทย 4.0 เป็นโมเดลที่นำกลไกการขับเคลื่อนความมั่งคั่ง (Engines of Growth) มาพัฒนาเพื่อนำประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งมีเป้าหมายนำประเทศไทยให้หลุดพ้น 3 กับดักที่ประเทศเผชิญอยู่ในปัจจุบัน คือกับดักรายได้ประเทศปานกลาง กับดักความเหลื่อมล้ำ และกับดักความไม่สมดุลของการพัฒนา ซึ่งถือเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาประเทศโดยกลไกการขับเคลื่อนความมั่งคั่ง ประกอบด้วยกลไก 3 ประการ ดังนี้

1. กลไกการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เป็นกลไกที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมเพื่อการยกระดับผลิตภาพ (Productive Growth Engine) มีเป้าหมายสำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนประเทศไทยจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูงที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมปัญญา เทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งกลไกนี้ประกอบด้วย การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในรูปแบบประชารัฐ การบริหารจัดการสมัยใหม่ การสร้างคลัสเตอร์ทางด้านเทคโนโลยี การพัฒนาขีดความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนา กิจกรรมร่วมทุนรัฐและเอกชนในโครงการขนาดใหญ่ เป็นต้น โดยกลไกการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมเป็นกลไกที่ตอบโจทย์ในการก้าวข้าม “กับดักประเทศรายได้ปานกลาง”

2. กลไกการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม เป็นกลไกขับเคลื่อนที่เน้นให้คนมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Growth Engine) มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ การสร้างโอกาสและความมั่งคั่งอย่างเท่าเทียม ประกอบด้วย การสร้างคลัสเตอร์เศรษฐกิจระดับกลุ่มจังหวัด การพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานรากในชุมชน การส่งเสริมรัฐวิสาหกิจ การส่งเสริมและสนับสนุนให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้มแข็งและสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก การสร้างแรงงานที่มีทักษะและความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต การจ่ายภาษีให้แก่ผู้มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดแบบมีเงื่อนไข (Negative Income Tax) โดยกลไกการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม เป็นกลไกที่ตอบโจทย์ในการก้าวข้าม “กับดักความเหลื่อมล้ำ”

3. กลไกขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green Growth Engine) เป็นกลไกที่ตอบโจทย์ “กับดักความไม่สมดุลของการพัฒนา” ระหว่างคนกับสภาพแวดล้อมโดยเป็นกลไกที่คำนึงถึงการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การมุ่งเน้นธุรกิจ การผลิต และการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตร

ต่อสิ่งแวดล้อม การมุ่งเน้นการใช้พลังงานทดแทนการปรับแนวคิดจากเดิมที่คำนึงถึงความได้เปรียบเรื่องต้นทุน (Cost Advantage) เป็นหลักมาสู่การคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้จากการลดความสูญเสียที่เกิดขึ้นทั้งระบบ (Lost Advantage) ซึ่งหัวใจสำคัญอยู่ที่การพัฒนากระบวนการผลิตให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

ปัญหาเชิงโครงสร้างของประเทศไทย

ท่ามกลางบริบทโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ในปัจจุบัน ความซับซ้อนและการเชื่อมโยงกันทั้งมิติทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม อย่างไรก็ตามแดน และแนวโน้มการเข้าสู่ยุค 4.0 ที่ผ่านมาเศรษฐกิจไทยมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่องและสามารถรองรับความผันผวนของเศรษฐกิจโลกที่เกิดขึ้นได้ดี ด้วยพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง ทั้งนี้เนื่องมาจากการดำเนินนโยบายของภาครัฐและการดำเนินงานของภาคเอกชนอย่างระมัดระวังและการเตรียมความพร้อมอย่างต่อเนื่องหลังจากวิกฤตการณ์เศรษฐกิจต้มยำกุ้ง เมื่อปี 2540 ทำให้เสถียรภาพด้านเศรษฐกิจมหภาคของประเทศอยู่ในเกณฑ์ดี อัตราการว่างงานต่ำ ระดับหนี้ของภาครัฐยังอยู่ในเกณฑ์ที่บริหารจัดการได้แต่ขณะเดียวกันประเทศไทยก็ประสบปัญหาเชิงโครงสร้างหลายประการ เช่น ปัญหาความเหลื่อมล้ำทั้งด้านรายได้และโอกาส ปัญหาการคอร์รัปชัน ปัญหาการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ หรือปัญหาอื่น ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้เทคโนโลยีซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการยกระดับศักยภาพเศรษฐกิจในยุค 4.0 ซึ่งปัญหาเชิงโครงสร้างของประเทศไทยที่เผชิญอยู่ในปัจจุบัน ประกอบด้วย 3 ปัญหาสำคัญ ดังนี้ (ปาฐกถาเรื่อง ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทยสู่ยุค 4.0, 2560)

1. ปัญหาคุณภาพของแรงงานไทย โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องในหลายมิติ คือ

มิติที่หนึ่ง คุณภาพการศึกษาของประเทศไทยที่ลดต่ำลง จากข้อมูลปี 2559 องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD)* พบว่าจากความสามารถของนักเรียนกลุ่มอายุ 15 ปี ในเรื่องวิทยาศาสตร์ ทักษะการอ่าน และคณิตศาสตร์พบว่าผลคะแนนความสามารถของนักเรียนไทยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมากในทุกมิติที่ทดสอบ และในภาพรวมไทยอยู่อันดับที่ 54 จาก 72 ประเทศ

มิติที่สอง การเผชิญปัญหาการขาดแคลนแรงงานทั้งด้านปริมาณและทักษะความชำนาญที่ตรงกับความต้องการ (Skill Mismatch) กล่าวคือ ตลาดแรงงานต้องการแรงงานที่มีทักษะและประสบการณ์ด้านวิชาชีพ (Vocational Skills) หรืออาชีวะ แต่ผลผลิตแรงงานส่วนใหญ่เป็นบัณฑิตที่จบการศึกษาระดับปริญญาในสาขาที่ไม่ตรงกับที่ตลาดแรงงานต้องการ และคุณภาพไม่ได้มาตรฐานตามที่ตลาดแรงงานคาดหวัง

---

* สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ได้ดำเนินการร่วมกับองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD) ดำเนินโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment: PISA) จากนักเรียนกลุ่มตัวอย่างอายุ 15 ปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพระบบการศึกษาของประเทศที่เข้าร่วมโครงการ ในการเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีศักยภาพสำหรับการแข่งขันในอนาคต โดยเน้นการประเมินความสามารถของนักเรียนใน 3 ด้าน ได้แก่ การรู้เรื่องการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ โดยเริ่มมีขึ้นครั้งแรกในปี 2543 และประเมินต่อเนื่องทุก 3 ปี โดยในปี 2559 โครงการ PISA มีประเทศที่เข้าร่วมโครงการ 72 ประเทศ/เขตเศรษฐกิจ

มิติที่สาม การขาดทักษะพัฒนาตนเองของแรงงานไทยหรือคนไทย เพราะคนไทยไม่ชอบที่จะติดตามความรู้หรือความก้าวหน้าของโลก การขาดทักษะที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือการยกระดับศักยภาพของตัวเองอย่างต่อเนื่องเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการทำงาน

2. ปัญหาโครงสร้างของเศรษฐกิจไทย

ปัญหาโครงสร้างของเศรษฐกิจไทย เป็นปัญหาอันเนื่องมาจากกฎหมายและกฎเกณฑ์ของภาครัฐส่วนใหญ่ซึ่งอยู่ในรูปของ Mode Analog ตามบริบทสังคมแบบดั้งเดิมมากกว่า Digital ซึ่งไม่ได้รับการแก้ไขอย่างองค์รวม โดยปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ธุรกิจไทยและคนไทยต้องปฏิบัติตามนับแสนฉบับ มีใบอนุญาตมากกว่า 3,500 ประเภท ซึ่งกฎหมายดังกล่าวส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัย ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันและการปรับตัวของภาคธุรกิจ นอกจากนี้ยังส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิผล ทำให้เกิดปัญหาการคอร์รัปชัน

3. ปัญหาความสามารถในการสร้างและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ใหม่ของธุรกิจไทยค่อนข้างต่ำ

ความสามารถในการใช้และการสร้างองค์ความรู้ พบว่า ความรู้ยังกระจุกตัวอยู่กับธุรกิจขนาดใหญ่ งบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนไทยค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) และภาคการเกษตรของคนไทยไม่สามารถใช้ประโยชน์จากงานวิจัยและพัฒนาได้อย่างเต็มที่ ผลที่ได้คือต้องผลิตสินค้าที่มีการแข่งขันสูง อัตราผลกำไรต่ำ ขณะที่ภาคเกษตรกรยังคงทำการเกษตรแบบเดิม พืชหลายชนิดมีผลผลิตต่อไร่อยู่ในระดับต่ำการเผชิญกับภาวะตึงตัวของตลาดแรงงานในภาคการเกษตร และการเผชิญความไม่แน่นอนของสภาพภูมิอากาศที่มีความแปรปรวน

การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ คือ หัวใจของประเทศไทย 4.0

ปัญหาดังกล่าวข้างต้นเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างสำคัญที่เหนี่ยวรั้งศักยภาพของเศรษฐกิจไทย ฉะนั้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยยุคประเทศไทย 4.0 “หัวใจ” สำคัญคือการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยในทุกภาคส่วนให้มีความพร้อมโดยระบบเศรษฐกิจอาจเปรียบได้กับร่างกายของมนุษย์ การที่เศรษฐกิจสามารถเดินไปข้างหน้าได้อย่างมีความมั่นคง ร่างกายจะต้องมีสุขภาพที่แข็งแรง และมีภูมิคุ้มกัน กลไกภายในร่างกายต้องทำงานประสานกันได้ดี ซึ่งเศรษฐกิจของประเทศไทยปัจจุบันอยู่ในภาวะเทียบได้กับคนวัยกลางคนที่มีปัญหาสุขภาพเรื้อรัง เดินช้าลง วิ่งไม่ทันเพื่อนบ้าน และไม่อาจรองรับความท้าทายใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การเข้าสู่โมเดล “ประเทศไทย 4.0” ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเร่งปรับโครงสร้างเศรษฐกิจในทุกภาคส่วนดังนี้

1. รัฐบาล เปรียบเสมือน “สมอง” มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและส่งสัญญาณสั่งการให้อวัยวะส่วนต่าง ๆ ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ และเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะเดินไปในทิศทางใดอย่างไร โดยรัฐบาลจะต้องเดินหน้าขับเคลื่อนประเทศไปในทิศทางที่พัฒนาด้วยวิสัยทัศน์ระยะยาว การมีนโยบายที่ไม่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตได้สูงในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ แต่ให้ความสำคัญกับมิติของ “ผลิตภาพ คุณภาพ และความยั่งยืน” โดยรัฐจะต้องกระจายโอกาสในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างกว้างขวาง ต่อเนื่องและจริงจัง ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในภาคการเกษตร และในกลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การเร่งใช้เทคโนโลยีในด้านการศึกษาและการดูแลสุขภาพ เพื่อเพิ่มโอกาสของชีวิตและลดต้นทุนการดำเนินชีวิต และในส่วนของ

การศึกษา จะต้องเตรียมคนไทยให้สามารถรองรับกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านทักษะวิชาชีพความสามารถทางด้านภาษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ การอ่านเขียน การคิดวิเคราะห์อย่างมีตรรกะ

2. หน่วยงานภาครัฐ เปรียบเสมือน “**โครงกระดูก**” มีหน้าที่พุงให้ร่างกายตั้งอยู่ได้อย่างมั่นคง ในฐานะเป็นผู้วางกฎเกณฑ์กติกาและนำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ หน่วยงานภาครัฐจะต้องปรับการดำเนินงานใน 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1) การปรับปรุงกฎหมาย กฎเกณฑ์และกติกา ให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลง โดยสามารถเอื้อให้ประชาชนและธุรกิจสามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว การโอนย้ายทรัพยากรระหว่างภาคเศรษฐกิจเป็นไปได้โดยง่าย ซึ่งหลักกฎหมายที่สำคัญในการก้าวสู่ยุค 4.0 เช่น กฎหมายเพื่อการรองรับเศรษฐกิจแบบแบ่งปัน (Sharing Economy) กฎหมายที่กำกับดูแลบริการข้ามพรมแดนผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ กฎหมายที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องมีความสมดุลระหว่างการรักษาสิทธิส่วนบุคคลกับการใช้ประโยชน์ข้อมูลรายธุรกรรมเพื่อระบบเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม

2) การปรับบทบาทหน่วยงานภาครัฐและการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ โดยการลดบทบาทของหน่วยงานภาครัฐในส่วนที่ไม่จำเป็น ถ้าเรื่องใดที่หน่วยงานภาคเอกชนสามารถดำเนินการได้เองในภาคธุรกิจ หน่วยงานภาครัฐไม่ควรเป็นคู่แข่ง นอกจากนี้บทบาทของหน่วยงานภาครัฐจะต้องเน้นการเป็น “ผู้สนับสนุน” ในภาคธุรกิจ และมุ่งเน้นการมีประสิทธิภาพโดยการปล่อยให้กลไกตลาดกำกับดูแลจัดสรรทรัพยากรมากขึ้น

3) การปรับกลไกการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐให้โปร่งใส และเปิดกว้าง โดยการให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและตรวจสอบข้อมูลได้ ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใสจะทำให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ และช่วยป้องกันเจ้าหน้าที่รัฐจากการถูกแทรกแซงด้วยอำนาจที่ไม่ชอบธรรม โดยผ่านการดำเนินนโยบายต่าง ๆ เช่น นโยบายเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของทางราชการ การเปิดเผยกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ การเปลี่ยนบันทึกประจำวันของตำรวจจากสมุดบันทึกสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

3. ระบบการเงิน เปรียบเสมือน “**เส้นเลือด**” มีหน้าที่สูบฉีดสภาพคล่องหมุนเวียนเลี้ยงอวัยวะต่าง ๆ จึงต้องนำเทคโนโลยีทางการเงินมาสนับสนุนภาคธุรกิจให้สามารถเติบโตอย่างเต็มศักยภาพ และเพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชนอย่างทั่วถึงในราคาถูกและเป็นธรรม โดยการส่งเสริมการใช้บริการทางการเงินและการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (Digitization) ให้เกิดขึ้นในระบบการเงินไทย เช่น โครงการ e-Payment โครงการ PromptPay และการสร้างความรู้ให้ประชาชนให้รู้เท่าทันกับความเสี่ยงรูปแบบใหม่ ด้าน Cyber Security และความเสี่ยงเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการเงิน

4. ภาคธุรกิจ เปรียบเสมือน “**กล้ามเนื้อ**” มีหน้าที่ขับเคลื่อนร่างกายให้เดินไปข้างหน้าอย่างรวดเร็ว สามารถรับแรงปะทะ และมีความยืดหยุ่นปรับตัวตามสภาวะต่าง ๆ ได้ดี โดยภาคธุรกิจซึ่งเป็นหน่วยสนับสนุนเศรษฐกิจของประเทศ จะต้องมีการพัฒนาในส่วนของผลิตภาพ (Productivity) โดยการใช้นวัตกรรม การวิจัย และการพัฒนา การสร้างทักษะในการบริหารจัดการความเสี่ยง และความผันผวนต่าง ๆ เช่น ความผันผวนด้านอัตราการแลกเปลี่ยนหรือทิศทางอัตราดอกเบี้ย และการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะทางเทคโนโลยีมีความรอบรู้สอดคล้องกับสังคมที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลง

5. ภาคประชาชน เปรียบเสมือน “เซลล์” มีหน้าที่ปรับตัวตามสัญญาณที่ระบบต่าง ๆ ส่งมา โดยเซลล์ซึ่งแฝงตัวอยู่ตามอวัยวะต่าง ๆ จะประกอบเป็นร่างกาย โดยประชาชนจะต้องมีทักษะและวินัยที่จะเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต โดยมีทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร วิทยาศาสตร์ และการวิเคราะห์อย่างมีตรรกะ มีทัศนคติในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง คือ การรู้จักพอประมาณ มีเหตุผล รู้วิธีการสร้างภูมิคุ้มกันมีคุณธรรมและรู้จักการทำหน้าที่พลเมืองที่ดี (ดูภาพที่ 1 ประกอบ)

ภาพที่ 1 ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทยเข้าสู่โลกยุค 4.0

ที่มา: ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทยเข้าสู่โลกยุค 4.0, โดย ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2560, <https://www.facebook.com/bankofthailandofficial/photos/ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทยเข้าสู่โลกยุค4.0>

การลงทุนเพื่อปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทย

การปรับเปลี่ยนประเทศไทย เพื่อก้าวเข้าสู่ “ประเทศไทย 4.0” ภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจเป็นกลไกที่ขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเฉพาะการลงทุนของภาคเอกชนเป็นส่วนที่มีบทบาทที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง รัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา จึงมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนเพื่อปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยการส่งเสริมการลงทุนใน 5 มิติที่สำคัญ ได้แก่ (“ร่าง) คำกล่าว พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ในพิธีเปิดงานสัมมนาและนิทรรศการ Opportunity Thailand และปาฐกถาพิเศษเรื่อง โอกาสกับประเทศไทย 4.0”, 2560)

1. มิติด้านเทคโนโลยี โดยการให้ความสำคัญกับการสร้างขีดความสามารถของเทคโนโลยีหลัก (Core Technologies) ที่ประเทศไทยมีศักยภาพ เช่น เทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology) ซึ่งเป็นฐานสำคัญ

ของการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการที่หลากหลาย ทั้งในภาคเกษตร อาหารพลังงาน สุขภาพและการแพทย์ และการกระตุ้นให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากบริษัทต่างชาติมาสู่ผู้ประกอบการและบุคลากรไทยอย่างเป็นระบบ

2. มิติด้านทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในประเทศเพื่อสร้าง “คนไทย 4.0” ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศในอนาคต และการดึงดูดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและมีทักษะสูง (Talents) จากต่างประเทศในสาขาที่ขาดแคลนมาช่วยพัฒนาประเทศไทย

3. มิติด้านโครงสร้างพื้นฐาน เน้นการให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ (Physical Infrastructure) โครงสร้างพื้นฐานรองรับการเชื่อมต่อ (Connectivity Infrastructure) โครงสร้างพื้นฐานทางปัญญา (Intellectual Infrastructure) และโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม (Social Infrastructure)

4. มิติด้านองค์กรธุรกิจ (Enterprise) เน้นการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการในระดับต่าง ๆ ให้มีความเข้มแข็งการส่งเสริมให้เกิด Startup ในธุรกิจต่าง ๆ และการยกระดับและปรับปรุงประสิทธิภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เช่น การปรับเปลี่ยนจากผู้รับจ้างผลิต ไปสู่การออกแบบและสร้างแบรนด์ของตนเองการส่งเสริมให้มีการนำเครื่องจักรอัตโนมัติ มาใช้ในกระบวนการผลิตให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการรวมถึงการส่งเสริมให้บริษัทขนาดใหญ่มาช่วยพัฒนา Local Supplier

5. มิติด้านอุตสาหกรรมเป้าหมาย โดยเน้นการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนและการพัฒนา 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายที่เป็นฐานอุตสาหกรรมอนาคต โดยเฉพาะในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC) ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายที่สำคัญของรัฐบาล

นอกจากนี้ ในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการลงทุนให้มีประสิทธิภาพ รัฐบาลยังได้ดำเนินการผลักดันกฎหมายด้านการลงทุนที่สำคัญ 2 ฉบับ คือ การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนและการยกเว้นพระราชบัญญัติการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย โดยมุ่งหวังให้ประเทศไทยมีการสร้างเครื่องมือใหม่ ๆ สำหรับใช้ในการแข่งขันและเพื่อดึงดูดการลงทุนที่มีคุณค่าสูงโดยเฉพาะการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูง หรือมีการวิจัยและพัฒนา ซึ่งอุตสาหกรรมดังกล่าวจะช่วยเสริมรากฐานทางเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งให้กับประเทศ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว (ดูภาพที่ 2 ประกอบ)

การลงทุนเพื่อปรับเปลี่ยนโครงสร้าง ทางเศรษฐกิจของประเทศ

ภาพที่ 2 การลงทุนเพื่อปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศ

ที่มา: ผ่า ‘เครื่องยนต์เศรษฐกิจไทย 4.0’ ประตูลู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน, โดย MM Thailand, 2560, <http://www.mmthailand.com/ผ่าเครื่องยนต์เศรษฐกิจไทย 4.0 ประตูลู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน>

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

จากกระแสบริบทโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีความผันผวนอยู่ตลอดเวลาส่งผลให้แต่ละประเทศต้องกำหนดแนวทางในการรักษาระดับความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับประเทศของตน ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน โดยในปัจจุบันเศรษฐกิจไทยกำลังเผชิญกับปัญหาเชิงโครงสร้างในหลายมิติ ซึ่งเหนียวรั้งและส่งผลกระทบต่อศักยภาพของเศรษฐกิจของประเทศ และทำให้ประเทศไทยเผชิญกับปัญหากับต่างประเทศรายได้ปานกลาง ซึ่งโมเดลทางเศรษฐกิจที่ประเทศไทยใช้ปัจจุบันไม่สามารถตอบโจทย์ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ นอกจากนี้ยังไม่สามารถนำประเทศให้ก้าวตามกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงได้ทัน ส่งผลให้ประเทศไทยสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก การนำโมเดล “ประเทศไทย 4.0” ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา มาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยการเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยไปสู่ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักปัญหาประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูงพร้อมทั้งเสริมสร้างเศรษฐกิจไทยให้มีความเข้มแข็งและเติบโตได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน อย่างเป็นรูปธรรม “หัวใจ” สำคัญคือการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศทุกด้านให้พร้อมซึ่งระบบเศรษฐกิจอาจเปรียบได้กับร่างกายของมนุษย์ การที่เศรษฐกิจจะเดินไปข้างหน้าได้อย่างมีความมั่นคง ร่างกายอันประกอบด้วย สมอง โครงกระดูก เส้นเลือด กล้ามเนื้อ และเซลล์ จะต้องมี ความแข็งแรงและสมบูรณ์ เปรียบเช่นเดียวกับเศรษฐกิจไทยจะสามารถก้าวไปสู่ยุค 4.0 อย่างมั่นคงได้ ต้องมีความทนทานและมีภูมิคุ้มกัน สามารถบริหารจัดการความเสี่ยงและความผันผวนที่เกิดขึ้นได้ การมีกรอบกฎหมายหรือระเบียบที่เอื้อและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนปรับตัวได้อย่างรวดเร็วในบริบทที่เปลี่ยนแปลง การกำกับดูแลโดยระบบตลาดที่สามารถสร้างพลวัตการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การเพิ่มผลิตภาพโดยใช้นวัตกรรม การวิจัยและการพัฒนา การสร้างและการประยุกต์ใช้ความรู้จะต้องมีทุกในระดับในสังคม และที่สำคัญประชาชนจะต้องมีวินัยที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และมีทัศนคติในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง คือ การรู้จักพอประมาณ มีเหตุผล รู้วิธีการสร้างภูมิคุ้มกัน มีคุณธรรม และรู้จักการทำหน้าที่

พลเมืองที่ดี ซึ่งการเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 นั้น การปฏิรูปเฉพาะด้านโครงสร้างเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว ยังไม่เพียงพอ ประเทศไทยยังจำเป็นต้องปฏิรูปโครงสร้างด้านสังคม การศึกษา กฎหมาย และความมั่นคงของประเทศเพิ่มเติมด้วย ซึ่งจะสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของไทย ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน โดยการทำตามหน้าที่บทบาทของตนเอง เพื่อนำพาประเทศไทยให้สามารถรองรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ได้อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- กระทรวงอุตสาหกรรม. (ตุลาคม 2559). ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579). สืบค้น 25 เมษายน 2560 จาก http://www.oie.go.th/sites/default/files/attachments/industry_plan/thailandindustrialdevelopmentstrategy4.0.pdf
- กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา. (พฤศจิกายน 2559). พิมพ์เขียว Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน. สืบค้น 26 เมษายน 2560 จาก <http://www.libarts.up.ac.th/v2/img/Thailand-4.0.pdf>
- ไชรทัต "ประเทศไทย 4.0" สร้างเศรษฐกิจใหม่ ก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลาง. (2 พฤษภาคม 2559). สืบค้น 25 เมษายน 2560 จาก <http://www.thairath.co.th/content/613903>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (22 เมษายน 2560). ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทยเข้าสู่ยุค 4.0. สืบค้น 25 เมษายน 2560 จาก <https://www.facebook.com/bankofthailandofficial/photos/ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทยเข้าสู่โลกยุค 4.0>
- ประเทศไทย 4.0. (ตุลาคม 2559). สืบค้น 25 เมษายน 2560 จาก http://www.khonkaen.go.th/auditor/admin/know_file/145917_755.pdf
- ปาฐกถา เรื่อง ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทยสู่ยุค 4.0. (7 กุมภาพันธ์ 2560). สืบค้น 26 เมษายน 2560 จาก https://www.bot.or.th/Thai/PressandSpeeches/Speeches/Gov/SpeechGov_7_Feb_2017.pdf
- ผ้า 'เครื่องยนต์เศรษฐกิจไทย 4.0' ประตูลู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน. (18 เมษายน 2560). สืบค้น 25 เมษายน 2560 จาก <http://www.mmthailand.com/ผ้าเครื่องยนต์เศรษฐกิจไทย 4.0 ประตูลู่ความมั่นคงมั่งคั่งและยั่งยืน>
- มองอนาคต ยุค 4.0 กับความท้าทายในการหาโอกาส – รู้เท่าทัน ความไม่แน่นอน ความไม่แน่ใจ. (2560). สืบค้น 27 เมษายน 2560 จาก <http://www.tsdf.or.th/th/blog/10141/672-มองอนาคตยุค 4.0 กับความท้าทายในการหาโอกาส-รู้เท่าทันความไม่แน่นอนความไม่แน่ใจ>
- ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจไทยในยุค 4.0. (2560). สืบค้น 27 เมษายน 2560 จาก <http://www.tsdf.or.th/th/blog/10141/580-ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจไทยในยุค 4.0>
- (ร่าง) คำกล่าว พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ในพิธีเปิดงานสัมมนาและนิทรรศการ Opportunity Thailand และปาฐกถาพิเศษเรื่อง “โอกาสกับประเทศไทย 4.0”. (กุมภาพันธ์ 2560). สัมมนาและนิทรรศการ Opportunity Thailand. อิมแพ็ค เมืองทองธานี
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2559). การแถลงข่าวผลการประเมินในโครงการ PISA 2015. สืบค้น 28 เมษายน 2560 จาก <https://drive.google.com/file/d/0BwqFSkq5b7zSYjRxQ2hKY0dSb0k/view>
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2559). ประเทศไทย 4.0. สืบค้น 25 เมษายน 2560 จาก http://planning2.mju.ac.th/goverment/20111119104835_planning/Doc_25590823143652_358135.pdf